

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 342.951:[378:005.6]

Гаращук Володимир Миколайович

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Haraschuk Volodymyr

*Doctor of Law, Professor,
Professor of Department of Administrative Law
Yaroslav Mudryi National Law University*

ORCID: 0000-0003-1879-2854

Белікова Марина Іванівна

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри адміністративного права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Bielikova Maryna

*PhD, Assistant of the Department of Administrative Law
Yaroslav Mudryi National Law University*

ORCID: 0000-0003-3967-1250

Федчишин Сергій Анатолійович

*доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Fedchyshyn Serhii

*Doctor of Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Administrative Law*

Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: 0000-0003-3096-3214

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПРАВОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА СИСТЕМА
QUALITY ASSURANCE OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE:
LEGAL SUPPORT AND SYSTEM**

Анотація. Стаття присвячена дослідженню еволюції правового забезпечення якості вищої освіти та системі забезпечення якості вищої освіти. Авторами було розглянуто низку нормативно-правових актів у цій сфері, починаючи з 1991 року та по цей час. Акцентовано увагу, що на початку незалежності країни поняття якості вищої освіти було відсутнє, як і не було окремого профільного закону, який би сприяв підвищенню якості освіти. Розглянуто положення Закону України «Про вищу освіту» 2002 року як першого нормативно-правового акту, що закріплював поняття «якість вищої освіти». Також досліджено положення чинного законодавства, а саме Закону України «Про вищу освіту» 2014 року, наведено систему забезпечення якості вищої освіти.

Зазначено, що станом на 2023 рік в Україні переважна більшість закладів вищої освіти у відповідності до вимог законодавства, розробили Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, з якими можна ознайомитися на офіційний веб-сайтах того чи іншого закладу вищої освіти. Встановлено, що крім державний інституцій, а також Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, законодавцем в системі забезпечення якості вищої освіти передбачено акредитовані НАЗЯВО незалежні установи оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. Зауважено, що у 2022 році Міністерство освіти і науки України оновило перелік іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти, сертифікати яких про акредитацію освітніх програм визнаються в Україні.

Здійснено аналіз Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2023 роки. Наголошено на підтримці тих оперативних цілей стратегії, що слугують покращенню якості вищої освіти.

Зазначено, що реалізація цілей Стратегії тісно пов'язано з цілями Нової Української доктрини, що запропонована Президентом України у 2023 році.

Ключові слова: *вища освіта, правове регулювання, реформа, ліцензування, акредитація.*

Summary. *The article is devoted to the study of the evolution of the legal quality assurance of higher education and the quality assurance system of higher education. The authors considered a number of normative legal acts in this area, from 1991 to this time. It is emphasized that at the beginning of the country's independence, the concept of the quality of higher education was absent, as well as there was no separate profile law. The provisions of the Law of Ukraine "On Higher Education" of 2002 were considered as the first legal act that enshrined the concept of "quality of higher education." It also examines the provisions of the current legislation, namely the Law of Ukraine "On Higher Education" 2014 in the edition, provides a system for ensuring the quality of higher education.*

It is noted that as of 2023 in Ukraine, the vast majority of higher education institutions, in accordance with the requirements of the legislation, have developed Regulations on the system of internal quality assurance of higher education, which can be found on the official websites of a higher education institution. It is established that in addition to state institutions, as well as the National Agency for Quality Assurance in Higher Education, the legislator in the system of quality assurance in higher education provides for independent institutions accredited by the latter to assess and ensure the quality of higher education. It is noted that in 2022 the Ministry of Education and

Science of Ukraine updated the list of foreign accreditation agencies and agencies for ensuring the quality of higher education, certificates of accreditation of educational programs of which are recognized in Ukraine.

Attention is paid to the Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021-2023. It is emphasized to support those operational goals of the strategy that serve to improve the quality of higher education.

It is summarized that the implementation of the goals of the strategy is closely connected with the goals of the New Ukrainian Doctrine proposed by the President of Ukraine in 2023.

Key words: *higher education, legal regulation, reform, licensing, accreditation.*

Постановка проблеми. Підготовка висококваліфікованих кадрів є пріоритетом у державній політиці розвинених країн світу. В Україні роль системи забезпечення якості вищої освіти важко було переоцінити й в довоєнні часи, зважаючи на прагнення держави приєднатися до європейської спільноти, а в післявоєнний період якісна освіта має забезпечити майбутнє нашої економіки, бути однією з причин для повернення громадян з-за кордону та залучення іноземців до відновлення країни. Президентом 28 червня 2023 року було запропоновано «Нову Українську доктрину», якою серед іншого, пріоритетним напрямком було визначено розвиток освіти. Тому питання побудови належної системи забезпечення якості освіти сьогодні є надзвичайно актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регулювання забезпечення якості вищої освіти були предметом наукових досліджень таких вчених, як І. І. Бабин [11], Л. В. Головій, Н. Л. Губерська, Т. О. Коломоєць, М. Н. Курко, Н. І. Ногас [3], Опар Н.В. [10], О. Ю. Салманова, Уложенко В.М. [5], О. М. Хохленко. Р. В. Шаповал, О. С. Яра та інших.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Завданням наукового дослідження є аналіз еволюції правового забезпечення якості вищої освіти в Україні, огляд системи забезпечення якості вищої освіти та можливих шляхів їх розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Закон «Про освіту» від 23.05.1991 р №1060-ХІІ визначення поняття «якість освіти» не містив. У статті 16 цього закону лише було зазначено, що навчально-виховні заклади незалежно від їх статусу і належності забезпечують якість освіти в обсязі державних вимог [1]. Однак, певні основи побудови системи забезпечення якості вищої освіти в частині акредитації та ліцензування були закладені у статті 11. Окремого спеціального закону у сфері вищої освіти на той час не було, а отже, й окремих заходів та інструментів забезпечення якості вищої освіти також. Вже у 1992 році Постаново Кабінету Міністрів України «Про акредитацію вищих навчальних закладів» від 1 червня 1992 р. № 303 була законодавчо започаткована національна система оцінювання якості надання освітніх послуг вищими навчальними закладами. Наприкінці 1992 року під час проходження І-го з'їзду педагогічних працівників України затвердили Державну національну програму: «Освіта (Україна ХХІ століття)», програму схвалили Уряд і Президент України. До основних напрямів реформування вищої освіти було включено «розроблення системи діагностики якості освіти та системи тестів для визначення відповідності рівня освіти державним стандартам» [2]. У жовтні 1995 року було створено Державну акредитаційну комісію. Всі ці трансформаційні кроки свідчать про розуміння можновладців значення якісної освіти для розвитку країни, навіть в часи нестабільності та перетворень в країні.

Розвиток нормативно-правової бази освітньої діяльності та системи ліцензування та акредитації закладів вищої освіти набув своєї динаміки у період 2001-2005 рр. Зокрема у цей час в 2001 р. було прийнято «Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей

у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах». Процес ліцензування та акредитації став унормованим, упорядкованим та набув системного характеру [3]. Також у Національній доктрині розвитку освіти 2002 р. [4] якість освіти визнано національним пріоритетом, її постійне підвищення віднесено до пріоритетних напрямів державної політики у сфері освіти, держава зобов'язалася забезпечувати якість освітніх послуг та підтримувати розвиток системи моніторингу якості освіти на усіх її рівнях. І не менш важливе – рівень якості освіти має визначатися на основі державних стандартів освіти та громадської оцінки освітніх послуг, а державна політика у сфері освіти – прагнути зростання ролі органів місцевого самоврядування, громадських організацій, фондів, засобів масової інформації та інших осіб, зацікавлених в оцінці якості освітніх послуг [5, с. 114].

У 2002 р. прийнято Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 № 2984-III, який регламентував основні вимоги до системи вищої освіти. Відповідно до статті 1 цього Закону «якість вищої освіти це сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства» [6].

19 травня 2005 р. Україна разом з іншими країнами Європейського співтовариства, приєднавшись до Болонського процесу (Берген (Норвегія)), стала на шлях вироблення єдиного розуміння якості освіти, спільного для всіх країн. У Болонській угоді якість освіти визначається як основа створення європейського простору, що має бути забезпечена на трьох рівнях: на рівні держави – акредитація; на рівні суспільства – зовнішня експертиза; на рівні освітньої установи – зовнішня і внутрішня експертизи [7].

Починаючи із 2014 р. і до сьогодні триває модернізація системи вищої освіти України із врахування європейської системи стандартів та сертифікації, шляхом ухвалення Закону України «Про вищу освіту» та Закону України «Про освіту» у новій редакції. У Законі України «Про вищу освіту» №1556-VII від 01.07.2014 року якість вищої освіти визначено як відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості [8]. Поняття «забезпечення якості вищої освіти» в Законі України «Про вищу освіту» не міститься й дотепер. Хоча у «Національному освітньому глосарії: вища освіта» знаходимо таке його визначення: «забезпечення якості (Qualityassurance) – це сукупність процедур, що застосовуються на інституційному (внутрішньому) та національному і міжнародному (зовнішньому) рівнях для якісної реалізації освітніх / навчальних програм і присудження кваліфікацій [9, с. 24]. Підтримуємо думку Опар Н.В. що відсутність законодавчого закріплення поняття «забезпечення якості освіти» [10], що є певною прогалиною законодавства.

Тобто, можна презюмувати, що починаючи з часів проголошення незалежності й по цей час, змінюється підходи законодавця та держави щодо якості освіти, її забезпечення та оцінці. Основними в оцінці ефективності освітньої діяльності вищих навчальних закладів стають не планування й реалізація навчального процесу (зміст навчальних планів, навчальний час тощо), а результати освіти: отримані студентами знання, компетенції й навички, у тому числі за рахунок їх самостійного навчання й самоосвіти. Центр ваги все відчутніше зміщується із самого процесу навчання (навчальні програми, академічна успішність студентів) на компетентнісний підхід із сильною орієнтацією на професійну й

особистісну підготовленість і, у першу чергу, до працевлаштування випускників, що й повинно бути критерієм результату освіти. У цих умовах механізми забезпечення якості стають центральною складовою подібного управління системою освіти «за результатами» [11].

У відповідності до положень Закону України «Про вищу освіту» система забезпечення якості вищої освіти в Україні складається із: 1) системи забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості); 2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та якості вищої освіти; 3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти [8].

Законом України «Про вищу освіту» визначено вимогу про наявність у ЗВО системи внутрішнього забезпечення якості та наведено основні процедури і заходи, які застосовує ЗВО у своїй діяльності для внутрішнього забезпечення якості. Однак з урахуванням законодавчо закріпленої автономії ЗВО цим Законом не визначено вичерпного переліку таких процедур і заходів з реалізації системи внутрішнього забезпечення якості, що надає ЗВО право самостійно визначати додаткові процедури і заходи [12]. Однією з ключових складових внутрішньої системи забезпечення якості у закладах вищої освіти є університетська система забезпечення академічної доброчесності. Проаналізувавши інформацію з відкритих джерел в мережі Internet, можна говорити, що станом на 2023 рік в Україні переважна більшість закладів вищої освіти у відповідності до вимог законодавства, розробили Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, з якими можна ознайомитися на офіційний веб-сайтах того чи іншого закладу вищої освіти.

Зовнішнє оцінювання якості вищої освіти – це експертне оцінювання діяльності закладу вищої освіти шляхом акредитації та ліцензування, а також

ранжування ЗВО. Якщо процедура проведення ліцензування та акредитації затверджені Міністерством освіти і науки України – то єдиних критеріїв і методики ранжування закладів вищої освіти поки що не існує. Рейтинги складаються комерційними компаніями і носять інформативний характер [10]. Тут зауважимо, що хоча на думку деяких науковців згадані рейтинги носять інформаційний характер, на практиці ці рейтинги значно впливають на формування суспільної думки про якість освіти в тих чи інших закладах вищої освіти, а тому носять опосередкований вплив на відносини у сфері освіти.

На окремий розгляд заслуговує Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. Його створення є вимогою часу та наближенням України до європейських стандартів у сфері освіти. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» №1556-VII від 01.07.2014 року Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти є постійно діючим колегіальним органом. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти є юридичною особою публічного права, яка діє згідно з Законом України «Про вищу освіту» і статутом, що затверджується Кабінетом Міністрів України. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти співпрацює з національними та міжнародними інституціями у сфері вищої освіти, зокрема з тими, основним напрямом діяльності яких є забезпечення якості вищої освіти та акредитація [8]. Крім державних інституцій, а також Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, законодавцем до системи забезпечення якості вищої освіти віднесено акредитовані останнім незалежні установи оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. Зауважимо, що 20 січня 2022 року, під час чергового засідання Уряду оновлено перелік іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти. Перелік доповнено переважно за рахунок європейських агентств, що були внесені до Європейського реєстру

із забезпечення якості у сфері вищої освіти після 2018 року. Як зазначив колишній очільник міністерства «Формуючи якісну систему вищої освіти, ми врахували результати моніторингу Європейського реєстру забезпечення якості (EQAR) і сьогодні оновили перелік іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти, чиї сертифікати про акредитацію освітніх програм визнаються в Україні. Це ще один крок на шляху до інтернаціоналізації та євроінтеграції України». Перелік іноземних акредитаційних агентств та агентств із забезпечення якості вищої освіти, сертифікати про акредитацію освітніх програм яких визнаються в Україні, був затверджений у 2019 році відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [13]. Цей перелік можна віднайти на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України .

Попри значні реформи у сфері вищої освіти, зокрема й щодо забезпечення її якості, говорити про те, що вітчизняна освіта досягла показників європейських стандартів, ще зарано. Тому виглядають досить своєчасними та конструктивними закріплені у Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки цілі розвитку вищої освіти. Так, поставлено операційну ціль - розбудова дієвої системи внутрішнього та зовнішнього забезпечення і моніторингу якості вищої освіти. Задля цього необхідно: розмежування повноважень щодо ліцензування, акредитації та атестації кадрів задля запобігання монополізації; зменшення рівня формалізації вимог щодо оцінювання закладів вищої освіти та наукових підрозділів, процедур ліцензування й акредитації освітніх програм, атестації педагогічних і наукових кадрів; розробка методичних рекомендацій щодо створення дієвої системи внутрішнього моніторингу та контролю якості і результатів освітньої діяльності в закладах вищої освіти; розвиток внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти із залученням зацікавлених сторін з урахуванням потреб ринку праці та галузевого контексту; удосконалення системи зовнішнього забезпечення

якості вищої освіти відповідно до міжнародного і з урахуванням вітчизняного досвіду; розробка нормативно-правового забезпечення започаткування діяльності незалежних центрів оцінювання якості вищої освіти за професійним спрямуванням відповідно до стандартів і рекомендацій Європейського простору вищої освіти (ESG); запровадження механізму здійснення інституційної акредитації закладів вищої освіти шляхом прийняття відповідних уточнень до Закону України «Про вищу освіту»; забезпечення повноправного членства Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти в Європейській асоціації якості вищої освіти (ENQA); викорінення системних проявів корупції та хабарництва у закладах вищої освіти, забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності; популяризація у суспільстві культури академічної доброчесності і забезпечення якості вищої освіти [15].

Виконання всіх наведених завдань для досягнення цілі, визначеної Стратегією може значно наблизити систему вищої освіти в цілому та систему забезпечення якості вищої освіти України зокрема, до досягнення європейських стандартів.

Висновки. Проведене дослідження дає змогу говорити, що в часи незалежності Україна прагне до поліпшення якості вищої освіти. На виконання цього було ухвалено чимало нормативно-правових актів та міжнародних угод. Станом на сьогодні система забезпечення якості вищої освіти отримала належне унормування, проте все ж таки залишаються окремі недоліки, які можуть бути усунуті шляхом реалізації Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. Зауважимо, що на наше переконання, її реалізація можлива також в межах Нової Української доктрини.

Література

1. Про освіту : Закон УРСР від 23.05.1991 року №1060-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12?ed=19910523&find=1&text=якість+освіти> (дата звернення: 30.07.2023)
2. Про Державну національну програму: «Освіта (Україна XXI століття) : постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 р. №896 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.07.2023)
3. Ногас Н.І. Адміністративно-правові засади забезпечення якості вищої освіти. : дис. ... док-р філос. Спеціальність 081 «Право» Галузь знань 08 «Право»: Тернопіль, 2022. 203 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45797/1/%d0%9d%d0%9e%d0%93%d0%90%d0%a1-2-1.pdf> (дата звернення: 30.07.2023)
4. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002. Офіційний вісник України. 2002. № 16. Ст. 860.
5. Уложенко В.М. Правові засади реалізації державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №7. С. 113-119. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313.2019.7.20>
6. Про вищу освіту : Закон України від 17.01.2002 року №2984-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2984-14#Text> (дата звернення: 30.07.2023)
7. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009. URL:

- http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communiq e_April_2009.pdf (дата звернення: 30.07.2023)
8. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 року №1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20230528#Text> (дата звернення: 30.07.2023)
9. Національний освітній глосарій: вища освіта / Авт.-уклад. : В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.
10. Опар Н.В. Державне управління забезпеченням якості вищої освіти України в умовах євроінтеграції : дис. ... канд. наук з дер. упр-ння : 25.00. Івано-Франківськ, 2019. 249 с. URL: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Felar.nung.edu.ua%2Fbitstream%2F123456789%2F7437%2F1%2Fd672.docx&wdOrigin=BROWSELINK> (дата звернення: 30.07.2023)
11. Бабин І. І. Забезпечення якості вищої освіти: європейський, національний та інституційний рівні. *Наука і освіта* : наук.-практ. журнал. 2011. № 1. С. 7-14. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10237/1/%d0%91%d0%b0%d0%b1%d0%b8%d0%bd%20%d0%86.%20%d0%86.%202011.pdf> (дата звернення: 30.07.2023)
12. Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на засадах європейських стандартів та рекомендацій : посібник / В. Кухарський, О. Осередчук, М. Мазуркевич та ін. ; за ред. В. Кухарського, О. Осередчук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 248 с. URL: <https://projects.lnu.edu.ua/quaere/wp-content/uploads/sites/6/2020/06/quality-system-2020.pdf> (дата звернення: 30.07.2023)

13. Інформація з офіційного веб-сайту Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/rishennyua-uryadu-onovleno-perelik-inozemnih-akreditacijnih-agentstv-ta-agentstv-iz-zabezpechennya-yakosti-vishoi-osviti> (дата звернення: 30.07.2023)
14. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на з 2021-2031 роки. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення: 30.07.2023)

References

1. Pro osvitu : Zakon URSR vid 23.05.1991 roku №1060-KhII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1060-12?ed=19910523&find=1&text=iakist+osvity> (date of access: 30.07.2023)
2. Pro Derzhavnu natsionalnu prohramu: «Osvita (Ukraina XXI stolittia) : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.11.1993 r. №896 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (date of access: 30.07.2023)
3. Nohas N.I. Administratyvno-pravovi zasady zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. : dys. ... dok-r filos. Spetsialnist 081 «Pravo» Haluz znan 08 «Pravo»: Ternopil, 2022. 203 s. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45797/1/%d0%9d%d0%9e%d0%93%d0%90%d0%a1-2-1.pdf> (date of access: 30.07.2023)
4. Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 17.04.2002 r. № 347/2002. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2002. № 16. St. 860.
5. Ulozhenko V.M. Pravovi zasady realizatsii derzhavnoi polityky u sferi zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ukraini. Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo. 2019. №7. S. 113-119. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313.2019.7.20>

6. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 17.01.2002 roku №2984-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2984-14#Text> (date of access: 30.07.2023)
7. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009. URL: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf (date of access: 30.07.2023)
8. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 roku №1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20230528#Text> (date of access: 30.07.2023)
9. Natsionalnyi osvittii hlosarii: vyshcha osvita / Avt.-uklad. : V.M. Zakharchenko, S.A. Kalashnikova, V.I. Luhovyi, A.V. Stavytskyi, Yu.M. Rashkevych, Zh.V. Talanova / Za red. V.H. Kremenia. K. : TOV «Vydavnychiy dim «Pleiady», 2014. 100 s.
10. Opar N.V. Derzhavne upravlinnia zabezpechenniam yakosti vyshchoi osvity Ukrainy v umovakh yevrointehratsii : dys. ... kand. nauk z der. upravlinnia : 25.00. Ivano-Frankivsk, 2019. 249 s. URL: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Felar.nung.edu.ua%2Fbitstream%2F123456789%2F7437%2F1%2Fd672.docx&w.dOrigin=BROWSELINK> (date of access: 30.07.2023)
11. Babyn I. I. Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity: yevropeiskyi, natsionalnyi ta instytutysiinyi rivni. Nauka i osvita : nauk.-prakt. zhurnal. 2011. № 1. S. 7-14. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10237/1/%d0%91%d0%b0%d0%b1%d0%b8%d0%bd%20%d0%86.%20%d0%86.%202011.pdf> (date of access: 30.07.2023)

12. Systema zabezpechennia yakosti osvity v Ukraini: rozvytok na zasadakh yevropeiskykh standartiv ta rekomendatsii : posibnyk / V. Kukharskyi, O. Oseredchuk, M. Mazurkevych ta in. ; za red. V. Kukharskoho, O. Oseredchuk. Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 2018. 248 s. URL: <https://projects.lnu.edu.ua/quaere/wp-content/uploads/sites/6/2020/06/quality-system-2020.pdf> (date of access: 30.07.2023)
13. Informatsiia z ofitsiinoho veb-saitu Ministerstva osvity i nauky Ukrainy. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/rishennya-uryadu-onovleno-perelik-inozemnih-akreditacijnih-agentstv-ta-agentstv-iz-zabezpechennya-yakosti-vishoyi-osviti> (date of access: 30.07.2023)
14. Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na z 2021-2031 roky. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (date of access: 30.07.2023)